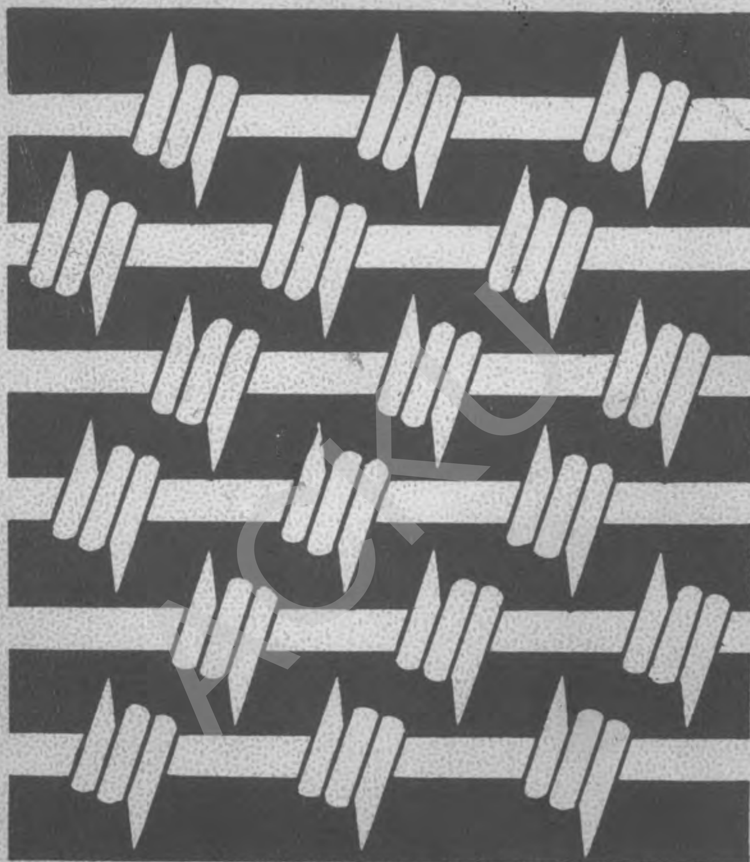
حدیث خون



از اشعار

استاد پژواک

حدیث خون

د استاد پژواک

څو شعرونه

ټولوونکی :
محمد روحانی

سریزه :
د حبیب الله رفیع

۱۳۶۴ / ۱۹۸۵

یاحق

نام اثر : حدیثِ خون .
گوینده : استاد عبدالرحمن پژواک .
گرد آورنده : محمد روحانی .
پیشگفتار : حبیب الله رفیع .
خط وطرح : م . ر . میهنی .

ناشر : د امان کتاب خپرولو موسسه
نمبر مسلسل : سیزدم .
سال چاپ : ۱۳۶۴ ه ش
۱۹۸۵ ع .
تعداد چاپ : هزار نسخه .
قیمت (۱۵) روپیه .

داره د استاد پژواک د ودیزه او رسمي بیوگرافي، خو د ده شخصیت او حیثیت تر دې ډېر لوړ دی او ډېر اوچت، چې د داسې رسمي پېژندنې په چوکاټ کې نه شي ځایېدلی او هغه یادغه ځوکې یې مقام نه شي ټاکلی.

استاد پژواک د افغانستان یو عظیم او لوی ادیب دی، په پښتو او دري کې ابتکاري او اجتهادي قلم لري او د رحمان بابا خبره:

چې د انور شاعران کاندي هغه نه کا
(پژواک) کړي نوی، نوی اجتهاد دی

هو! ده د پښتو اولسي ادب ژوره مطالعه وکړه، د پښتو او دري دیواني ادب یې ولوست، د دې ترڅنګ یې د افغانستان آریایي ادبیات ورېل او د نړیوال ادب ښکلې پارچې یې په خوند مطالعه کړې او د دې ټولو په رڼا کې یې افغاني ادب ته داسې ښېښې وکړې چې هم یې زموږ د کتبي ادب بارېکي او نازک خیالي درلودې، هم یې د اولسي ادب سادګي او صفات کړی، هم یې د آریایي ادب اندیز او تعبیرونه او هم یې د نړیوال ادب پر مختګونه او انساني فکرونه. د ده د «مردان پاروپامیزاد» منظومه هم آریایي اسطوره ده او هم افغاني حماسه، هم د فره وسي د شهنامې، غوندې قوت او صلابت لري او هم د ربدي خان مومند د محمود نامې، غوندې ملي اراده تمثیلوي. د ده د «کلیه دار» ډرامه هم د نوي آزاد او اروپايي شعر کالبونه ادب ته راولې، هم د لنډیو او اولسي سندرو خوږ سباټ او هم په افغاني ادب کې ډرامه پیلوي. د ده «افسانه های مردم» رساله یې د موضوع په لحاظ افغانانو ملي فولکلوري کیسې راخوندي کوي خود جوړښت له مخې د وړخت شارټ ستوري ټولې خوبی او لوازمات لري، همدا راز د ده نور آثار هم.

په دې ډول ویلی شو چې استاد پژواک په خپلو ادبي تخلیقاتو کې د افغاني، شرقي او غربي ادب ټولې ښېګڼې او ښکلا سره رانغاړي او د خپل هیواد د شلمې پېړۍ نسل ته د شلمې پېړۍ له غوښتنو سره سم معیاري او پاخه ادبیات وړاندې کوي.

د استاد پژواک د سیاست اړخ هم همداسې دی، نوه اریوخ سیاستمدار دی خو سیاستمداري نه، ځینې سیاستمداران په سیاست کې صداقت لوبه غلطي ګڼي خو استاد واقعي سیاست په صداقت ولاړ بولي. د سیاستمدارانو له خوا له خپل ملت سره دوکه، دروغ او فریب کول لوی او نه بخښل کېدونکي خیانت بولي، څه چې په زړه کې لري یې په خوله یې وایي، د یوه ریښتیني ګلتوري افغان په توګه د جهاني سیاست رنګونه او نیرنګونه په پاخه منطق او لوړ بصیرت رابرسېره کوي او د افغانانو د ملي سیاست روښانه کرښه په دې تاریکیو او باریکیو کې په ډېره اوسیله لاره تېروي او د ملي بصیرت په درلودلو سره خپل اولس ته بصیرت ورکوي، سیاست ورښیي

a04

دریم

او صداقت . دده د سیاسي او قانوني پوهې سرچینې هم لکه د ده د ادب د منابعو غوندې هر اړخیزې کړي. په اسلامي سپیڅلو قوانینو کې له ډیره وارده او داسې پلاوړ شخص چې عملاً قضا کړې او د قوانینو د تطبیق ساحې ته ورولېږل شي، اسلامي قوانین زده کړي او اسلامي حقوق، له افغاني ټولنې نه د پښتنو لپاره افغانیت هغه کود او چې په زړه او کلونو کې یې زموږ د ټولنې نظام او انتظام ساتلی او زموږ د ټولنې پاخه عملي او تطبیقي قوانین دي په ژوره ول مطالعه کړي، د خپلو قانوني اساساتو په ترڅ کې یې راغونډ کړي او په دقت کار پرې کړي (په دې برخه کې یې یوه په زړه پورې رساله د ۱۳۱۸ کال په کابل کلني کې د «تعاملات حقوقیه و جزائیه ملي» تر عنوان لاندې لیکلې ده)، د دې ترڅنګ یې د نورو منابعو ترڅنګ جهاني، عصري او مدني قوانین هم مطالعه کړي او عملاً یې په جهاني او نړیوالو مجامعو کې د تطبیق او عملي کېدو جریان وینې. په دې برخه کې هم د افغانستان له پاره پرخ ملي سیاست د دې ټولنې خوبونه او ښېګڼې راټاکي او په نړیوالو مجامعو کې یې د افغانستان د ملي سیاست او پالیسۍ په توګه څرګندوي او د نړیوالو ملي غوښتنو مطالبو تر لاسه کولو، په ملي ګټو او ملي غوښتنو هېڅکله سوداګري او د اوږه لصال او له نظره غورځولو ته تیار نه دی؛ یو وخت یې په کابل کې د کتاب الحرزو ته وویل: ما د افغانستان د دولت له خوا په هیواد کې دننه مداخلې لیدلې. لوی څوک یې پیشنهاد شوې خو ماله دې کېله چې د افغانستان له داخلي اختناق سیاست سره مخالف یم دې مقامونو ته زړه ښه نه کړ او د افغانستان خارجي سیاست کې چې په مثبته او فعاله بې طرفۍ ولاړ و د خلقیانو تر واکه پورې د تایید وړ ؤ تر څنګ یې له هیواد نه د بلند یې کارکاوه خو د خلقیانو له راتګ سره سم چې د افغانستان داخلي او خارجي دواړو سیاستونو منفي او ضد ملي شول او په روس پورې تړلي ضد اسلامي او ضد ملي واک یې ټینګ کړ، داکار یې هم سمدلاسه پرېښود او اوس د ژوند تر پایه پورې د افغانستان د آزادۍ له پاره مبارزه کوم.

هو! ریښتیا هم د خلقیانو خونړی کودتا چې د روسانو په مرسته واک یې تر لاسه کړ، د افغانستان په تاریخ کې د ډېرو خونړیو او ویرونکو پېښو تر ټولو تور فصل پیل دی، دې تاریخي پېښې ټول افغانان له مرګ نه نیولې تر خواروزار و روښنفکرانو پورې وځورول، وځوروله او زړونه یې د سره ښکېلاک د وحشت تر ګوزار لاندې کړل، څوک د باغونو په توږ و سنګرونو کې تورونه په لاس ودرېدل او څوک یې قلم په لاس؛ هغه با درده او با ضمیره افغانان چې له دې تاراک نه ژوندي پاتې او قول ټکر وړو، چړ وتوږ، غمرو او د وطن د درد و نو ناروغه کړل او په راز - راز روحي او جسمي شکنجو یې اخته .

استاد بېنواک هم یو له هغو افغانانو څخه دی چې د خلقیانو د نارو واک او څواک له راتګ سره په ناروغۍ اخته شو، عملیات شو او خوځول داسې حال ته راورسېد چې له بستر څخه د پاڅېدلو نه وخو په دې سخت او بد حالت کې هم د خپل هیواد او خپل اولس له غم څخه یې غمه نه شو او د قلم مبارزه یې پیل کړه، هم په هیواد کې دننه او هم اوس چې له هیواد نه راوتلی او د مهاجرت په سلسله کې له زیاتو روحي او جسمي دردونو سره د بې درده ملګرو سرګردان دی .

۵۵

ماله هغه وخت چې د خه لیکلو تمرین شروع کړې او له کتاب، مجلې او اخبار سره مې سروکار شو، د استاد پژواک آثار مې لوستل، خوند ورته مې ترې اخیستی او د هیواد پالنې د روحیه، خولیدنه یې نه وه وروسره شوي. څنګه چې ته معمولاً له هیواد نه د بانديو او د غرونو او پېچومونډلیري.

بالاخره د استاد پژواک د لیدلو ویارهم راپه برخه شو. هغه وخت چې افغانستان د روسي د خونړي بنکیلاک په منګولوکې مړوول کېده او استاد پژواک هم له ملي غمونو نه د راولاړ شوي درد له امله زیږ بیښلې او بستر پروت و او له ځای نه یې د خوځېدلو توان نه درلود. استاد زما د لیدو په وخت کې د جسمي درد له لاسه وېږ بې تابه وُ خو روحاً دې ناوړه حالاتو ته تسلیم نه وُ. د هیواد په بلابلو برخو کې یې د مجاهدینو له بریو څخه ځان خبراوه، نړیوال انګاره او انعکاس ورته یې او ریاله او په خپله هم آرام نه ؤناست. د قلم سنګر یې په کابل کې دننه او د ناروغۍ د بستر د پاسه ګرم کړی وُ، د «حدیث خون»، «کوچه زنجیر»، «نامه» او ځینې نورې شعرې پارچې یې همدا د ناروغۍ د بستر محصول دي چې ما ته یې واورولې، ما راسره یادداشت کړي او کله چې را وظلم د خپلو نورو یادداشتونو په سلسله کې مې راسره راوړل.

د دې ترڅنګ د همدې مریضۍ د بستر د پاسه یې د افغانستان د آزادۍ او د افغانستان د مظلوم اولس د نړیوال غږ د پلوته کولوله پاره د افغانستان د بشر د حقوقو ټولنه هم جوړه کړه، د دې ټولنې په وسیله یې غوښتل چې د بشري حقوقو او قوانینو په رڼا کې د افغانانو د مظلومیت غږ د نړیوالو غوږونو ته ورسوي، د دې ټولنې له پاره به یې په نارونه ځان ابلاغیې لیکلې چې بیا به مې په سختو شرایطو کې په ګستتنر چاپولې او د کابل ښار په بلابلو برخو کې به مو د شپې په تورګه ویشلې؛ استاد به د دې ابلاغیو متون په بشپړ قانوني او حقوقي دلایلو او پاخه ملي منطق په رڼا کې لیکل او د ملي او سیاسي رښتابه له پاره به یې د کابل خلک هڅول ز د دې ابلاغیو نمونې هم کاتب الحروف ساتلې چې په لازم وخت کې به خپرې شي).

د ۱۳۶۰ کال په مني کې مې له استاد سره لیدل کتل وشول او یا مې چې هر وخت له دې سره لیدنه کتنه کېدله د دې له شدیدې ناروغۍ سره. سره یو لحظه هم آرام نه و ناست، پایر یې د جهاد او افغانستان د حالاتو په باب معلومات نغوښتل او ترلاسه کول او یا به یې د شعر او مقالو د لیکلو له لارې د قلم د جهاد سنګر تود ساته. څرګه د همدې کال په پای کې له هیواده د ناروغۍ په پلمه را ووت او هندوستان ته ولاړ، هلته یې د افغانستان د ملت غږ رسا او په پاخه منطق پورته کړ او د جهاد له سنګر سره یې خپل رسمي تړون اعلان ... په نارونه ځان د ملکونو سرګردان شو د اندیرا ګاندي روس نوازه حکومت موقع ورته کړه چې په هند کې فعالیت وکړي، په نارونه ځان یې د اروپا او امریکا اوږده سفرونه بیل کړل او بیا پاکستان ته په راګللو سره له خپلو مهاجرو مجاهدو ورونو سره یو ځای شو، هلته یې د ژنیو د مذاکرو په باب د افغانستان د مظلوم ملت غږ په رسا غږ پورته

۵۰۶

بقیه

کړي، زموږ په ملي غوښتنو یې هره ول سودا بازي وغندله او د افغانستان د اولس له ارادې نه پرته یې هره سوله مردوده، وبلله او هره د حل لاره مسدوده. د دې له پاره په پاکستان کې هم حالات داسې شول چې شوملیشتی په خپل استوګنځي کې تر نظارت لاندې وساتل شي او بیا مجبور کړای شي چې له پاکستان نه کوم بل هیواد ته ولاړ شي.

استاد ته چې له هیواد نه مهاجر کېدل عار ښه وُ له بل ځایه ویل هم ورته سخت نه وو خو دې ته چې سخت وو د بل چا شرایط منل وو او له ملي غوښتنو نه تېرېدل. استاد به په کابل کې ویل چې زما د ژوندانه پوازینی هیله دا ده چې هېڅکله داسې ونه ویل شي چې پښواک له افغانستان نه پرته له کوم بل هیواد سره اړیکه درلوده. یاد پلاني هیواد سره تړلی وُ. همدې هوډ دی د پر سر ګرځانه کړ خو هیڅ غوښتنه ته تسلیم نه شو او په خپلې دې پخې ملي عقیدې سره یې یو ځل بیا داخبره ثابته کړه چې له موږ سره هیڅوک هم یې له خپلو خاصو ګټو نه سوښتي کولو ته حاضر نه دی او د دوستۍ تږلی لاپې یې تر شا د دوی خپل خاص اهداف لري.

استاد چې په کابل کې وُ او بیا چې له کابله را ووت د افغان د مظلوم ملت په ژوانو او ورونو، ویرونو، ویښو او وینو یې د قلم اوښکې توې کړې، د ظالم او وحشي دښمن بشر دښمنه اعمال یې د شعر په ژبه افشا کړل، د دوی وحشت یې د ادب په رسا ژبه رابرسېره کړ، د جهاد په منځونو کې یې د غرض لاسونه تشخیص او د بې دردانو بې دردي یې وغندله، د افغانستان په موضوع کې یې د ذیعلاقه هیوادونو اصلي څېره رابرسېره کړه. او د ده دا شعرونه وخت په وخت په د افغان مجاهد او بیا مجاهد ولس.ه کې نشر شول؛ مطلب استاد چې هر ځای ته تللی د خپلو عمرونو پښواک دی او د افغانستان د قهرمان ملت رسا غږ او انعکاس.

زما ګران ورور محمد روحاني چې د اوږدو او وېرونکو هیواد نه لېږې پلیه دردونو او غمونو سره راوتلی.د جهاد په لاره، خصوصاً د قلمي او فرهنګي جهاد په لاره کې د پېرې هیلې لري او د پېرې اسرې، دی غواړي چې له خپل هیواد سره له جسمي لیرې والي سره- سره روحاً ښه او ډېر ښه پاتې شي، نو په دې لاره کې کارونه کړي او ابتکارونه، ده غه موده وړاندې ماته په یوه لیک کې له امریکې نه لیکلي وو چې: ما د استاد پښواک د جهاد د دورې څوارلس واره شعرونه له ،،افغان مجاهد او ،، مجاهد ولس،،نه راټول کړي، خطاطي کړي مې دي او هر یوه شعر ته مې پر انځور هم ایستلی دی، غواړم چې د روبي لېږم او هلته یې زما په لګښت چاپ کړي! خوښ خوشحاله دی له استاد سره اړیکې ټینګې کړه چې خپل پاتې شعرونه هم راکړي څو دا مجموعه لا بشپړه غني او مړه شي او هم ته پې یې د سریزې په ترڅ کې د استاد سوانح ولیکه! ما ځواب ورکړ دا ډېر ښه کار دی خو یوه ډه ډې له دې چې یا استاد پښواک د خپر له دې کار څخه خبر شي او یا هم د افغان اطلاعاتي مرکز آمر او د مجاهد ولس مؤسس بناغلی

a07

محمد حسن ولسمل ته ډاکار وکړو، زه به یې چاپ کړم او دوی به بیا په شوری کار خبر کړي او همداسې مو وکړل او دا دی د استاد پژواک د اشعارو نه مو د امان کتاب خپرولو مؤسسې له لارې تاسو ته ور رسول.

زه امید لرم چې استاد پژواک به د ښاغلي محمد روحاني دا اخلاص نه وکه زیار قبول کړي. ښاغلی ولسمل به هم پرې خوښ شي او زه هم د امان کتاب چاپولو د مؤسسې له خوا تري منته کوم چې د استاد پژواک د دې ځرشعرونو په راغونډولو سره یې دې مؤسسې ته د استاد د شعرونو د چاپ وياړ ور په برخه کړ. که څه هم دا مجموعه د کمیت په لحاظ د استاد د شعرونو یوه وړه لړ برخه ده او همداسې د وي برخي نور شعرونه يې د « چند شعر پژواک » او «گلهای اندیشه» په مجموعو کې چاپ شوي دي خو د کیفیت په لحاظ ډېر درونډ، لوی او عظیم اثر دی چې په افغاني ادب ور زیاتېږي او د افغان د مجاهد او لس د غمې پژواک په خپله ضمیر کې په لوړ ادبي کيف خوندي کوي.

اوس چې استاد پژواک په امریکا کې د ناروغۍ سخته او درنه دوره تېروي د لوی خدای له دربار څخه زموږ د دې لوړې ملي هستۍ د بشپړې روغتیا او بشه صحت په هیله د اسر بیزه سره را انغاړم او تاسو درانه لوستونکي د دې خواږه او عظیم ادبي شهکار لوستلو ته رابولم!

په مینه

حبیب الله رفیع
پېښور، کورناکال
د ۱۳۶۳ کال، د جدی ۶ مه نېټه

۵۰۸

د غروونو بڼړواک

زه بڼړواک یم په پیچومو کې لوی شوی
دا چې چپ یم دلته غر او کمرنشته

هو! هغه د غرنی هیواد بچی دی، د داسې وطن زوی دی چې هلته د دنیا بام، پامیر، د تاریخ په اوږده زمانه واتن کې سرلوړی ژوند کړی دی؛ ده د مروس البلاد غزنین د لوړو او سرلوړو سے بالاحصار په لمنه کې سترګې غړولې، د سپین غره په سیوري کې یې د ماشومتوب خوږې لحظې تېرې کړې او د کابل د آسه مایي، او شېر دروازې، د تاریخي غروونو په غېږه کې یې د زده کړې او تحصیل دوره شاته کړې ده.

په دې ترتیب استاد بڼړواک په پیچومو کې لوی شوی او د افغانستان د سرلوړو د غروونو په لمنو کې، د ډېر خپل غرنی هیواد او د خپل هیواد له آسمان څکو څوکو نه د عزم، ثبات او سرلوړي درسونه زده کړل او د پایدارۍ او خوددارۍ؛ د نړۍ هرګوټ ته چې ولاړ ددغه غر د خپلو دنګو غروونو رسا انعکاس پاتې شو او لوړ بڼړواک.

استاد بڼړواک دا سې وخت د دنیا سترګې وغړولې چې دافغانستان په پاک فضا کې د غلامۍ تور بیرغ رپېده او د افغانستان واکمنی د انګریز انو تر امر لاندې پاچا امیر حبیب الله خان په لاس کې وه (۱۲۹۵ لمریز / ۱۹۱۶ ع کال). خو ده لا نښې او کین لاس نه وپېژندلې چې د لوی خدای په مرسته، د غازي امان الله خان په قوماندې او د افغانستان د قهرمان او ښکلاک ماتوونکي ملت په متو زموږ بشپړه خپلواکي ترلاسه شوه (۱۲۹۸ لمریز / ۱۹۱۹ ع کال) او ده د خپلواکۍ د سرلوړي بیرغ تر سیوري لاندې د زده کړې لمنې ته لاس واچاوه او د تعلیم.

د استاد بڼړواک پلار او استاد قاضي عبدالله خان د خپل وخت لوی دیني عالم او نامتو قاضي، د ه لومړی له خپل پلار نه دیني زده کړه پیل کړه او دیني روزنه، بیا د سره رود په بالا باغ کې د «مطلع دانش» په ښوونځي کې شامل شو، د دریم ټولګي یې د خوګیاڼو په کرزکې ولوست، د څلورم ټولګي لوست یې د کابل د اندرابیو په ښوونځي کې پیل کړل او بیا د هیواد د وخت په ډېره معتبره لیسه «حبیبیه» کې چې دا وخت په شهرآرا کې وه او پرېړه بنه کتابتون سربېره د ټول معارف د تألیف او ترجمې اداره هم پکې وه، شامل شو. له همدې لیسې نه یې د ۱۳۰۸ ش / ۱۹۲۹ ع کال د کورنۍ اړ د وړ ترلېوړ او وروسته د بکلوریا شهادتنامه ترلاسه کړه، بیا د طب جدید التاسیس پوهنځي ته ولاړ خو له طب سره یې ذوق او مینه نه وه او نور پوهنځي لا په افغانستان کې جوړ شوي نه وو نو دا پوهنځی یې پرېښود او د خپل فاضل پلار تر مرینې وروسته د خپل معیشت د تامین له پاره له خپل ذوق سره سم راغی د کابل په انجمن ادبي کې د تاریخ د څانګې انګلیسي ترجمان وټاکل شو او دده انجمن یو خوان او دراک غړی.

a09

لومړی

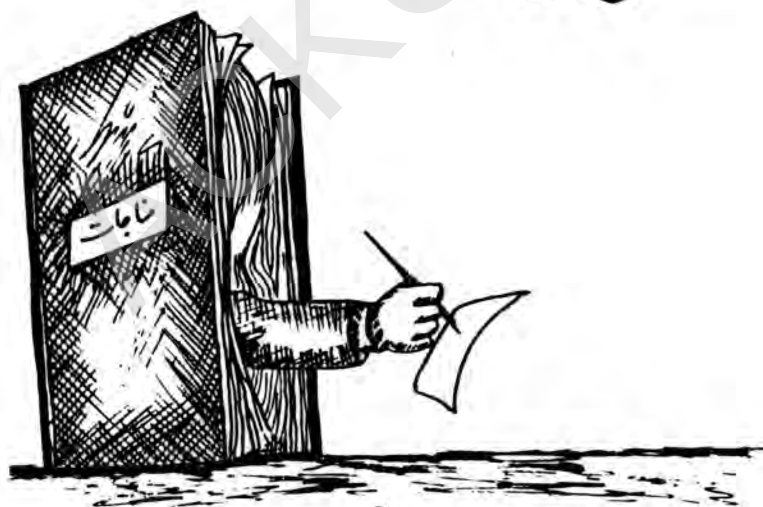
په دې ترتیب استاد بړواک د طب په ځای ادب ته مخه کړه او د ځپاند ادبي استعداد د له امله یې په ادب کې ښه پرمختګ وکړ او ګړندی یون. او همدا ؤ چې د مطبوعاتو د مستقل ریاست په جوړېدو سره د نشراتو د عمومي مدیریت د دوهمې څانګې په مدیریت وټاکل شو، خپل پیاوړي قلم یې د چټک روانې تګ د روازې پرمخ خلاصې کړې او د اصلاح د لوېې مرکزي ورځپاڼې لوی چلوونکی وټاکل شو، څه موده نه وه تېره چې پر دې وظیفې سربېره د باختر آژانس د لوی مدیریت دنده هم ور وسپارل شوه، څه موده وروسته د پښتو ټولنې لوی مدیر شو او بیا د مطبوعاتو د ریاست د نشراتو لوی مدیر.

استاد دا وخت پیاوړی قلم او ځپاند ادبي استعداد درلود، په پښتو او دري یې په لیکنې کولې، پاخه شعرونه یې ویل او د وخت د روانو پېښو پاخه سیاسي تحلیلونه یې کولای شول.

له سیاست سره مینې استاد په مطبوعاتو کې له وظیفې سره بې علاقې کړ، د نشراتو له لوی مدیریت څخه یې استعفا وکړه او د افغانستان د لوی سفارت د دوهم سکرتر په توګه لندن ته ولاړ او په خنګ کې یې د دې سفارت د مطبوعاتي آتشې په حیث هم، په ادب او سیاست د واړو کې عمق او پرخوالی ده ده له پاره په دې لاره کې هم د زړه پرمختګ دروازې خلاصې کړې خو دی چې د آزاد طبیعت خښتن و، د دا کار یې هم پرېښود او د کار او کارګر له نړیوالې مؤسسې سره نوکر شو. په دې کار کې د افغانستان له خدمت نه لیرې کېدل ورته ښه ښکاره نه شول بیرته یې خپل قرارداد فسخ او په واشنګټن کې د افغاني سفارت د فرهنګي او مطبوعاتي اتاشه په حیث وټاکل شو، بیا لندن ته د مطبوعاتي اتاشه په حیث ولاړ او ده په دې ټول وخت کې چې له هېواده د باندې وُ د ملګرو په عمومي غونډو کې یې هم برلاسی د افغانستان د نماینده په حیث ګډون کاوه او هم یې د آسیایي او افریقایي هېوادونو او ناپیلو هېوادونو په ټولو غونډو کې برخه درلوده.

بوځل بیا یې د غرونو او پېچومو هوا په سر ولګېده او په هېواد کې د ننه د خدمت له پاره چمتو شو، کابل ته راغی، د خارجه چارو په وزارت کې د دریمې سیاسي څانګې مدیر وټاکل شو، د ملګرو ملتو د څانګې کفیل او بیا د سیاسي څانګو لوی مدیر. په خارجه وزارت کې ترڅه وخت صادقانه خدمت کولو وروسته د ملګرو ملتو په مؤسسه کې د افغانستان تل پاتې نماینده وټاکل شو او په دې مهمه وظیفه باندې تر ډېرو کلونو پاتې کېدلو وروسته په هندوستان کې د افغانستان لوی سفیر شو او د رسمي خدمت وروستی دنده یې په انګلستان کې د افغانستان د لوی سفارت چارې وې. خو کله چې په ۱۳۵۷ کال په کابل کې خلقیانو خونړی کودتا وکړه او په افغانستان کې قانوني، اسلامي او ملي واک ختم شو، ده په هماغه ورځ وظیفه پرېښوده او کابل ته ولاړ، حاضر نه شو چې د خلقیانو د ګوډاګي حکومت په دوره کې کار وکړي او یا حتیٰ له دوی سره خبرو ته چمتو شي.

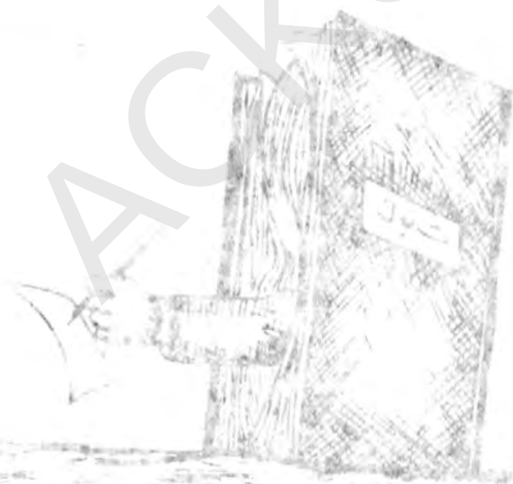
مناجات
شاعر
آواره



تالیفي

خپلښا

ماها



کرد آسمان به دربدری امتحان مرا
منت خدای را که نبرد از میان مرا

صد بار این زمانه مرا آزموده است
بگذار تا گمانه* کند هر زمان مرا

اخترشناس اگرچه، نیم، نیک روشن است
چون آفتاب، گوهر هفت آسمان مرا

آوارگی زخاک وطن چون مرا نکشت
شاید که دور سازد از آوارگان مرا

من چشم سوزیان** ندارم از آسمان
از سوی وی خوش است زهر سوزیان مرا

هرچند دورم از نظر دوستان کند
نزدیکتر کند به دل دوستان مرا

دربند این زمانه نیم بندهٔ توام
ای آفریدگار دل و روح و جان مرا

دیوانگیست عشق خدا و وطن اگر،
یارب مکن حساب زفرزانگان مرا

---

* گمانه: آزمون
** سوزیان: فائده -نفع

در نزد سالکان ظریفیت شگفت نیست
باسنگ میزنند اگر کودکان مرا

رندان کوی معرفتم پاس می نهند
حرمت نه می نهند اگر حاسدان مرا

کس از ره یقین و خرد میشناسدم
کس میشناسد از سر وهم وگمان مرا

نازم به آنکه خاک ره دوستان شدم
ننگ است شکوه از روش دشمنان مرا

مغرور ومست وسرخوش وآزاد کن برون
یارب برون کنی چوازین امتحان مرا

چونانکه دادیم زکهن دولتان امان
یارب امان بده ز نودولتان مرا

شاید رود بباد سر، اما نمی رود
از سر هوای میهن مینونشان مرا

«باشیر اندرون شد وباجان بدرشود» *
عشقی که سرمداست به افغانستان مرا

من از توام بسوی تو رو آورده ام
یا رب مکن حواله به بیگانگان مرا

* از شاعری ناشناس

جز همتی که در بدل جان به حق رسم
چیزی نخواستم که دهی رایگان مرا

این مشت پر بباد اگر میدهی بده
بر شاخ دیگران مپسند آشیان مرا

یارب سری که کرده بتو سجدهٔ نیاز
مپسند خم شود به دگر آستان مرا

دوشم اگر خم است زبار امانت است
از بار من مکاه بیفزا توان مرا

"بیچاره آن کسیست که در فکر چاره نیست" *
یارب مکن شماره بی چارگان مرا

بیچاره نیستم من و در فکر چاره ام
پژواک سرمد است در ایمان امان مرا

---

* از عشقی ایرانی







مردانِ پاروپامیزاد

شنیده ام که سکندر شهنشه یونان
چو بست بهر جهانگیری از غرور میان
نبود بر سر راهش کسی فزون از میغ
بچشم خلق نمودی خدای حربه و تیغ
ز نوک حربهٔ او میچکید خون جهان
ز خاک پاش نمودار خاک پادشهان
چو کرد زیر و زبر سرزمین دارا را
بران بشد که بدست آرد آریانا را
گشاید این در پولاد را به پنجهٔ زور
نماید از رهٔ افغانستان به هند عبور
خبر نبود که این مملکت عدو سوز است
خدنگ چلهٔ پکتیسیان جگر دوز است
خلاصه اینکه چهل ماه سرگردان
پی حصول مرام، همچو آسیا، بی نان
چو مادرش خبر فتح هند را نشنید
ز حال ابتر فرزند در هراس افتید

نوشت نامه که ای نور دیدهٔ مادر
یگانه فاتح گیتی کشای، اسکندر
ترا نزاده بودم جز برای پیروزی
چه جای اینکه بیفتی باینچنین روزی
چرا به هند نرفتی؟ چه در میان افتاد؟
ستارهٔ تو و یا اینکه آسمان افتاد؟
چه ساخت دهر که یونان حریف پیدا کرد
چه فتنه ایست ندانم که چرخ برپا کرد
دلم ز حرف بد و نیک اهل یونان خست
که پادشه نتواند دهان مردم بست
یکی ز کوه ترا سرنگون کند، دگری
بگوید آنکه از و نیست کمترین خبری
من، ارسطو و اعیان ملک حیرانیم
کجاست راه حقیقت کدام سو رانیم؟
چو فیلسوف نداند که سد راه تو چیست
خیال میکنم آنجا مکان دیو و پری است

برای خاطر قلب حزین من بنویس
کدام دیو خیالیست نام او پکتیس
سکندر از در خبرت بمشورت پرداخت
سوال مادر خود را به افسران انداخت
نوشت نامه سکندر که ای فدای تو من
سکندر و همه یک ذره خاک پای تو من
سوال سخت ترا مید هم جواب کنون
ولی نه اینکه بخط و کتابت و مضمون
ببین آه چه شکل جواب پیچیده
جواب آنچه ارسطوش هم نفهمیده
برای یک دو سه هفته از راه مهمانی
روانه شد بحضورت سران افغانی
بشرط آنکه گرامی بداری ایشانرا
بدان نمط که شهان پرورد مهمانرا
ولی زیاده ز حاجت مخوانشان پیشت
که با خبر نکنند از شجاعت خویشت

بدّ قبول بدربارشان بروز نخست
بگوی هرچه بفکر و رضا و خواهش تست

به مجلس دومی چون بخوانی ایشانرا
به هدیه های گرامی نوازی ایشانرا

که سرفراز بیایند پس به خانهٔ خویش
بدان غرور که شاهین به آشیانهٔ خویش

امید من زجناب جلیله زنیسان است
درین زمینه امیدم بخاک یکسان است

که یک خریطه پراز خاک آریانا هم
روانه شد بحضور تو با سران توأم

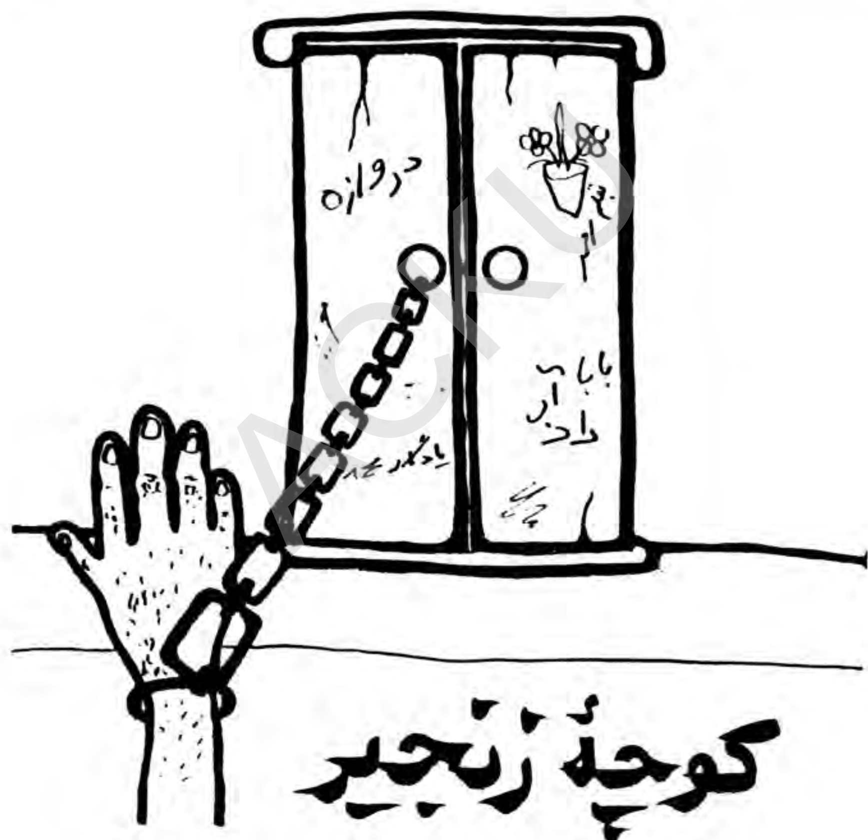
که قبل مجلس ثانی بزیر فرش اطاق
بگسترند ازین خاک مفخرت میثاق

گرفت نامهٔ فرزند چو مادر او
گذشت آنچه زحیرت گذشت برسراو

به مجلس اولی شد زهر دهن سخنی
زباغ و گلشن خود چید هرکسی سمنی

به مجلس دومی چو رسید نوبت کار
فشانده شد به ته فرش خاک حیرت بار
چو خواستند خوانین آریانا را
نشان فخر و غرور نژاد آریا را
بدرب قصر بهم خورد حالت ایشان
فلک بلرزه درآمد ز صولت ایشان
درین میانه دو سه تن میان خون غلتیدند
ز ضرب تیشه تو گوئی که بیستون غلتید
تو گو که کنگره چرخ نیلگون افتاد
تو گو که سقف بهم آمد و ستون افتاد
هزار خم نکند مست می پرستان را
چنانکه ذره ای خاکی وطنپرستان را
چه شورها که درین مشت خاک پرشور است
چه دیده ها که براه امید آن کور است
سکندر است نه تنها که ز ور ما دیده
هزار آیینه را این غبار پوشیده

صدای پرفشان عالم آزادیم بیدل
کز افسردن غبار کوچهٔ زنجیر گردیدم
«بیدل»



کوچهٔ زنجیر



زبون سرنوشت از خامهٔ تقدیر گردیدم
که محکوم اسیری ها شدم چون پیر گردیدم

جوانیها بسر بردم در آزادی ز دلگیری
که نتوانم شکستن بند ، در زنجیر گردیدم

ز فخر مرگ یاران زندهٔ جاوید گردیدند
من از ننگی که اندر زنده ام تحقیر گردیدم

گلویم تر نشد از همت قاتل که می گفتم
نگردم تشنه تا سیراب از شمشیر گردیدم

صدای نالهٔ پنهان من آواز عنقا شد
چو مرغ شب نهان در پردهٔ شبگیر گردیدم

برنگ سرمه اندر چشم کوران بی اثر گشتم
چو در گوش کران فریاد ، بی تاثیر گردیدم

ندانستم قضا دُر را بپای خوک میریزد
از قسمت بهره ای اندر خور خنزیر گردیدم

عبث در کوی آزادی بهر در حلقه کوبیدم
نشد چون وا، مقیم کوچهٔ زنجیر گردیدم
بخاطر دارم از رؤیای آزادی اگر چیزی
نبودم خواب خوش اما به غم تعبیر گردیدم
چو بر انجام کار خویشتن کردم نظر پژواک
پشیمان از خرد شرمندهٔ از تدبیر گردیدم




نامه

این نامه
داستان شهیدان کشور است
از خون های ناحق دوشیزگان تر است
این دختران
مبارزه با روس کرده اند
جانرا فدای نخوت و ناموس کرده اند
این دختران
ره بر زمگه نبرده اند
درشهر روی جادهٔ سنگفرش مرده اند
کرده حنا و غازهٔ شادی زخون سرخ
جان داده سرخروی زتیغ قشون سرخ
با مرگ خویش طعنه بما زندگان زدند
تکبیر حق بلب ره آزادگان زدند
از خود گذاشتند پیامی بنام حق
از خون نهاده مهر بر روی پیام حق
فارغ زدرد و رنج روانشاد گشته اند
ازبندگی اجنبی آزاد گشته اند

تاچشم شان زشرم نیفتد بروی ننگ
رو درنقاب خواب کشیدند بیدرنگ
این دختران بجنگ نبسته میان خویش
شمشیرهانه آخته جز از زبان خویش
فریاد از اسارت وبیداد کرده اند
شیون بنام کشور آزاد کرده اند
اینان مثال غیرت وایمان کشورند
جاوید زنده در دل و وجدان کشورند
این دختران خاطرهٔ عشق میهن اند
قربانیان وحشت وبیداد دشمن اند
«ناهید» وخواهرانش
چوما زنده نیستند
آزاد می زیند چوما بنده نیستند
بریاد شان
سرود وستایش درود ماست
برنام شان
درود ونیایش سرود ماست

کابل، جمال مینه



ماتِ ساغر



خلکَ وايي چه راغلی بیا اختر دی
داچه چپا باندی اختر دی خدای خبر دی

مبارکَ دې شی که چپا باندی اختروي
په افغان باندی اخترندی محشر دی

چه په سمه سترګه څوکَ ورته نظر کړي
پوره به ښکنه ټول عالم زیر وزبر دی

په پردی آسمان کی بل شانته ځلیږی
که هلال دی، که سپوږمۍ ده که نمر دی

دا هلال چه زه یې وینم په افق کی
نه پوهیږم تښت کچکول که ماساغر دی

توراوسپین حوادث واړه ګذران دی
ګذران دی که ماښام دی که سحر دی

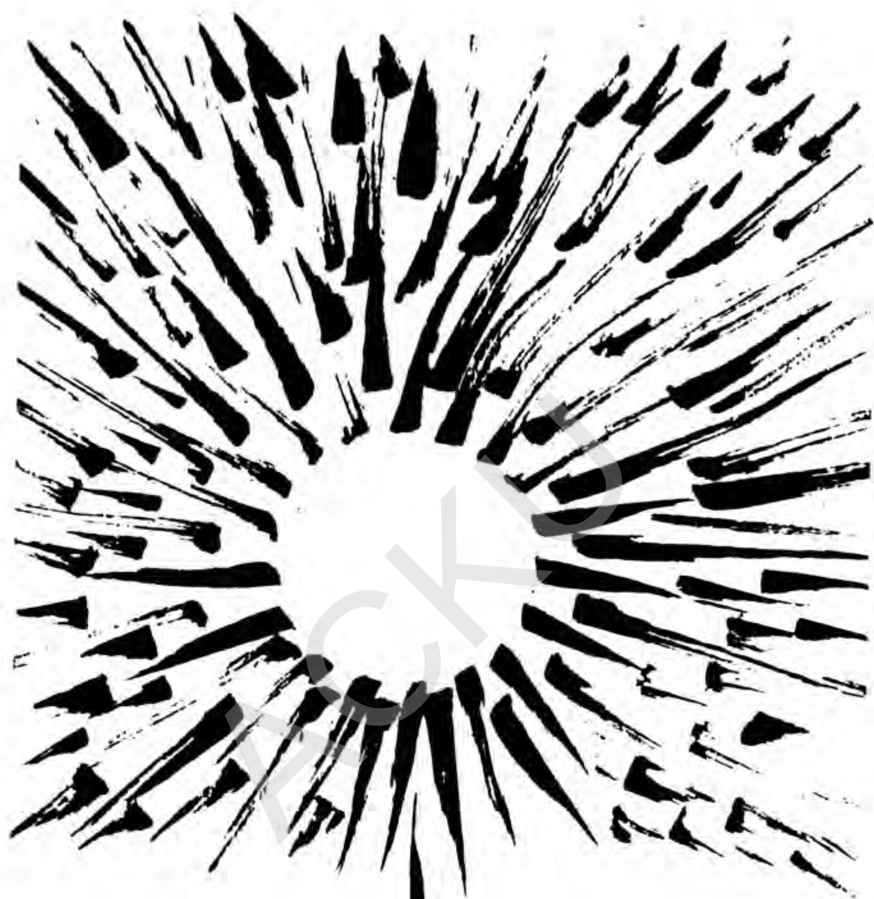
په دستور د زمانې باندی خان پوه کړه
پایښت بوله استثنی، قانون ګذر دی

دا منمه چه که خدای (ج) ورسره مل وي
که وګړي یک تنها وی لوی لښکر دی

خودا نور خبري واړه د عقبی دی
دا د زور د نیاده زور د زوروور دی
انتقام به د هغه ساده هېر بېږي
چه دده په داورۍ باندی باور دی

چه مغل نه دی او هسی تمغل کړی
د مغلو نه سل ځله رابتر دی
چه آشنا کله ګېږي ګله من شم
که پردی مدام غېږي بی اثر دی
د پښواک زړه د وطن په غرو ولاړ دی
که څه هم ولاړ په زور نه چاو دکمر دے
خيالي ګرځي په ختناکې بې خیاله
„رحمان کور د ستار تړلی قلند دی.





د حق لمر

حبیب الله رفیع

داستاد پژواک په لیکه

بیابشر بې سره شوی جوړ پرېښن دی
بشر دوستو (؟) اړولی په محشر دے
زیر و بم ديه هره خوا کې خور دی
دویر ساندې دي ، عالم زیر و زبر دی
په هر گام کې لوېې کندې . لوړ پانهونه
مخ پر وړاندی تو پانونه دی ، خطر دی
مکانی اثر پرې شوی دی د غرونو
په کنډو د زمانې موتل سفر دے
پښوته نه ځی هسکه غاړه به ارسېږی .
زمانه ده ، حادثې دي ، زموږ سر دی
روغ زړه نه دې له دې خاورې نه وتلي
که چنګیز ، که هلاکو ، که سکندر دی
د انګریز جهانی زور د لته او به شو
په زارېو د تزار نوی لښکر دے
سرخروېي يې تل په ویښو د دښمن ده
د کابل بالاحصار کې دا اثر دی

که د روس "شاپرک" هر څو بمباري کړي
چا وژلی په ګولیو د حق لمر دی ؟
شپه اوږده ده، تاریکه ده خو ډاډه یم
ښخ په زړه یې د سپېدې د ځلند خنجر دی
دا منمه شپه اوږده ده، بې کله - کله
خو سحر نه مري یه دې مې هم باور دی
یخ به تېر شي مخ توري به د سکرو وي
"پایښت بر لاستني، قانون ګذر دی"







حدیث خون

چندانکه حرف آدم وگندم حکایتیست
افسانهٔ کرامت مردم حکایتیست
گرداستان مادر میهن شنیدهٔ
فرجام کار ما در گژدم حکایتیست

جز بر حدیث خون لب کس وانمیشود
غیر از دهان زخم تبسم حکایتیست
از زخمه خون بکاسهٔ تنبور میکنند
بزم شراب وساز وترنم حکایتیست
باخون وضوی مرد ره حق حقیقتی
بهر نماز عشق تیمم حکایتیست
در دوزخی که مردم آزادش هیزم است
آوازه های گرم جهنم حکایتیست
پژواک هر که بندهٔ نامردمان شود
ازوی حدیث خدمت مردم حکایتیست



سوار بر خرد جال تاخت بر

مردم





زمانه دشمن ما شد چو ما به عصر و زمان
نساختیم و زمانه بما نداد امان
چو ما مسلط بر سلطهٔ زمان نشدیم
زمان گرفت ز ما اقتدار کشور مان
چه غفلتی که نکردم از آنچه می‌شایست؟!
چه خجلتی که ندادم کنون ازین داران؟!
چه شد که تیر نکردم عصای پیری خویش
چه کرد قامت چون تیر من زمانه کمان؟!
چه شد که همچو نیاکان خود ندادم جان
به سنگلاخ کهستان خویش با ایمان؟!
بنا گزین چه سان قهرمان تواند شد؟
شنیدم این طعن از غازیان پیر و جوان
هر آنکه لاف غزا می‌زند بجای غزا
عزای اوست یقین و غزای اوست گمان
چه کرده‌ام که بنازم بآن بروز حساب
چو کرده‌ها همگنان بشمرند در میزان

جهاد ملت و دین بود و عرصهٔ ناموس
دریغ! شد همه بازیگهٔ فلان و فلان
متاع غیرت و ایمان برایگان دادند
فلانیان که کشودند از ریا دکان
یکی فروخت ز بیدانشی حقوق وطن
بنام سود سیاسی بنفع اجنبیان
یکی میانهٔ مردم زد از نفاق بهم
به فتنه بست میان و ببد کشود زبان
بزیر سم ستم خُرد کرد کشور را
بدست غیر زمام و بدست کفرعنان
سوار بر خرد جال تاخت بر مردم
به مکرهای نهانی و سحرهای عیان
بیانه حرف کرامت بهرزه لاف امانت
به چهره آدمی و در نهاد چون شیطان
زکینه دیده و دانسته چشم می پوشند
بر آفتاب حقیقت گروه شب پره گان
ننالم از ستم دشمنان بی آزرم
شکایتی اگرم هست، هست از یاران

چنان منقلب است وضع سالکان طریق
که برده اند زیاد انقلاب قلابان
گه از دهان تعصب که از زبان جهالت
گهی زسادگی محض گرم بحث وبیان

هرآنچه دشمن تهمت همیکند برما
بهمه گرهمه بندیم ما همان بهتان
یکی گرفته زنی های خام خامه بدست
یکی برشتهٔ خامي بجنگ بسته میان

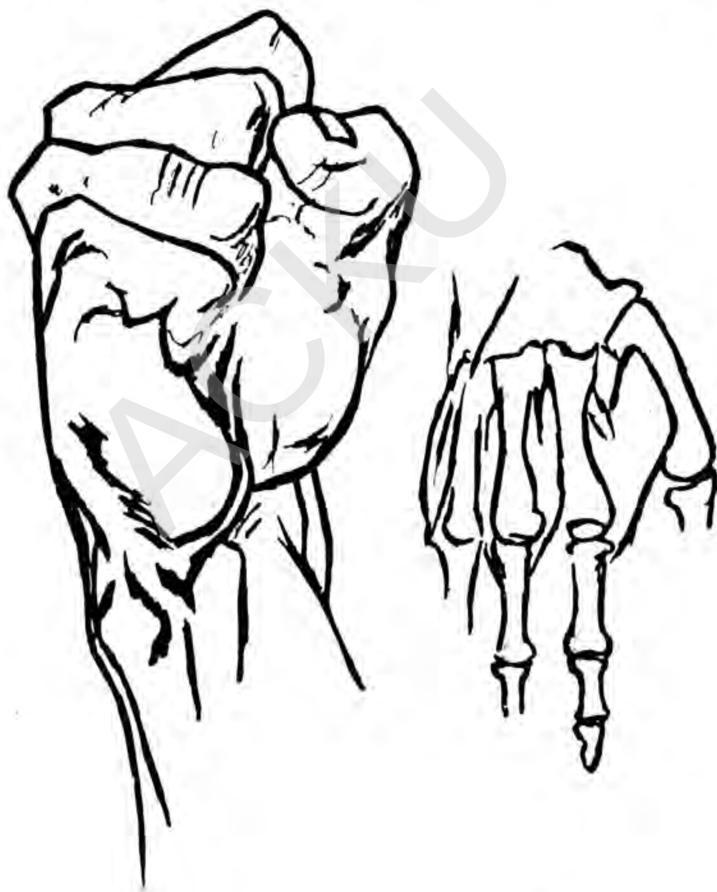
زجهل بی خبراز آنکه بسخن زسخن
اگربجای نباشد، وطن شود ویران
ببام کبر وبه مینار مسجد هرد وبُرند
سرخروس چو بیوقت مید هد آذان

بهرصدای خوشی گوش دل منه زنهار
مغنی را نتوان خواند قاریُ قران



«بال ما را شوخی پرواز ما خواهد شکست»

ابوالمعانی بیدل



کشتی دشمن، اگر خواهد خدا، خواهد شکست
موج اگر نتوان شکستش، ناخدا خواهد شکست

گر خدا خواهد پر کاهیست ایمن از درخش
بال سیمرغی هوازی* از هوا خواهد شکست

گر نخواهد جم و اسکندر، اگر خواهد خدای
جامها خواهد شکست آئینه ها خواهد شکست

گر خدا خواهد برد شبنم چو توفان باغ را
شاخ گلبن از دم باد صبا خواهد شکست

باز خواهد داد دریا خاتم گمگشته را
گر خدا خواهد، طلسم دیوها خواهد شکست

درزها بسیار دارد دل ندانم این نگین
ناگهان روزی ز دستم از کجا خواهد شکست

آسمان این ساقی بدمست برجای خمار
ترسم از سنگ حوادث شیشه را خواهد شکست

گر بعزم کعبه با پای ثبات آریم روی
بی خطر خار مغیلان زیر پا خواهد شکست

---

* هوازی : ناگهان

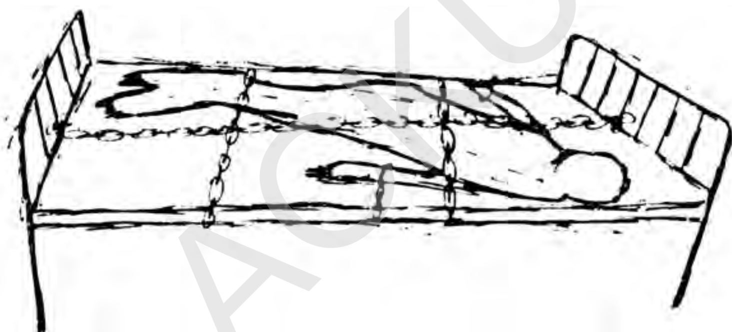
تا جدا هستیم انگشتان انگاریم ما
مشت اگر گردیم از آن دندانها خواهد شکست

زینهمه چون و چرا اندر میان این و آن
شیشهٔ ناموس بی چون و چرا خواهد شکست

در دلم پژواک چون «بیدل» هراس از غیر نیست
«بال ما را شوخیٔ پرواز ما خواهد شکست»



روز داخل شدن به بیمارستان مسبرین،
ماری لند
۵ جولای ۱۹۸۴



تیر عصا



غم بیچارگی را چاره با تدبیر میسازم
نشد گر چاره با تدبیر، با تقدیر میسازم
بساقی جواز رازی و با پیر مغان رمزی
ببزم می پرستان با جوان و پیر میسازم
بخارستان و خارشتان زکس دامن نمی چینم
نچید گر گلی با خار دامنگیر میسازم
چنین گر از می و معشوق پرهیزم که می بینی
بسالی صد هزاران سال خود را پیر میسازم
زمینا گر شوم آزاد، گیرم لحظه دیگر
چو می اندر قدح برگرد خود زنجیر میسازم
من آن بهرام بیبا کم که میدانم درین وادی
چو گوری نیست خود را عاقبت نخچیر میسازم
اگر با مرگ سازم زندگی را میکنم تحقیر
اگر با زندگی سازم بهر تحقیر می سازم
شبان در آرزوی مرگ می خسپم، مگر آید
باین امید خواب خویشتن را دیر می سازم

گذشت آن روزگارانی که روی روز میدیدم
شبستان شد جهان بر تار با شبگیر می سازم

به پیری گر ز دستم کار سر افشان نمی آید
رهین طبع خویشم خامه را شمشیر می سازم

کمان گر شد ز پیری قامتم با تکیه بر همت
بجان دشمن میهن عصا را تیر می سازم

من آن خواب پریشانم که تعبیرش نشاید کرد
اگر کردند تعبیرم بهر تعبیر می سازم

برغم آسمان باری عطارد ماه خواهد شد
خدا خواهد اگر پژواک خون را شیر می سازم





پام کوەچە ڕقیسان دێ

رویبار نشتی

په خندا ورته که خوله د پرهار نشي
مضحکه به نه د توري ګذار نشي

چه خزان راشي چمن واره مراوشي
څوک به نه وايي چه بيا به بهار نشي

د بري شپې دي په هر چا باندې راغلې
چا ويلي دي چه بيا به سهار نشي

چه له خپل وطن نه څوک ژوندی وتلی
له پردي وطن نه تګ ورته عار نشي

د جهان خواري که تول وربانډی وشي
د ايمان خاوند به هيڅکله خوار نشي

بيمغزان به ارسطو او افلاطون شي
خود ميني ليوني به هوښيار نشي

که د زړه آشنا ديدار ته دي وي سترګې
پام کوه چه رقيبان دې رويار نشي

بيا به نشم مهاجر به دې وطن کښې
که پخپله دوی محتاج د انصار نشي

په رحمان او په خوشحال مې سلام واى په

بياګذر به څما د دوى په مزار نشي

د مومند او د ختک د غر پړواک يم

خو افغان مې جګ د دوى له کوهسار نشي

شامي رود ۳۰، پېښور، د ماښام ۲۱

۱۹۸۳ عيسوى



دربستر بیماری
شنبه ۲۱ جولای ۱۹۸۴
واشنگتن ، اتازونی

بزبان

گرچه
حیا
گرد



دی پیر مغان چون نظری جانب ما کرد
هر درد که دل داشت بیک طرفه دوا کرد
نازیم بخود، حادثه گر نیک بسر شد
گر نیک نشد، کار قدر بود و قضا کرد
کردیم فراموش خدا را و ز غفلت
بر خویش ستم کرده و گفتیم خدا کرد
از جان نگذشتیم و گذشتیم ز میهن
حرفیست که ما را ز وطن روس جلا کرد
ای خاک وطن! چشم مرا کرد زمان باز
زان غفلت ننگین که مرا از تو جدا کرد
جانی که بما دادی اگر بهر تو ندهیم
در زندگی کس حق تو نتوان ادا کرد
پیوست بحق آنکه در آغوش تو جان داد
آواره و نومید اگر زیست خطا کرد
نازم بدیاری که در آن طفل و زن و مرد
در روز غزا کرد و شبانگاه عزا کرد

برخاک وطن باز کنم سجدهٔ شکری
گر خواست خدا باز واگر عمر وفا کرد

مردیم گر آواره و نومید ننالیم
گر هموطنی وقت دعا یاد زما کرد

دور از وطن آن شبنم خونم که دل شب
چون اشک فرود آمد وچون آه هوا کرد

پرواک به آنکس که جوان بود ونجنگید
صد طعنه بدل زد بزبان گرچه حیا کرد





افغان حق

۵۷

این ابرها که می نگرم آسمان کیست ؟
اندر ورای ابر نهان اختران کیست ؟
اندر ورای خیبر وشمشاد، این سواد[1]
ویرانه های کشور مینونشان کیست؟
این تندر وغریو بواد ی ودشت وکوه
پژواک[2] های نعرهٔ جنگاوران کیست؟
این کودکی که شیر نخشکیده برلبش
کس نیست تا بپرسمش از کودکان کیست؟
چون آنکه ازهلاکو وچنگیز گفته است
گوید زمانه باز که اکنون زمان کیست؟
این دود های تیره که در باغ شد بلند
ازشاخسار سوخته وآشیان کیست ؟
ازچشم روزگار روان زی[3] کویر[4] مرگ
این کاروان اشک ازآوارگان کیست؟

۱- سواد : سیاهی آبادانی،کشور ۲- پژواک : انعکاس آواز
۳- زی: بطرف ،بسوی ۴-کویر : دشت بایر

افغان حق که نعرهٔ الله اکبر است
بر آسمان بلند از افغانستان کیست؟
یارب مکن بدر بدری امتحان مرا
زین امتحان بدر شدن اندر توان کیست؟
«دشمن اگر قویست نگهبان قویتر است»
میدانم اینقدر که خدا پاسبان کیست؟

شامی رود، پشاور
۱۵ ماه می ۱۹۸۳

داهر

نوای خاموش

خارزار محرومیست گلشنی که من دارم
از گل و سمن خالیست دامنی که من دارم
کشت آرزوها را برد سیل محرومی
نذر باد و آتش شد خرمنی که من دارم
دلفروزی مهشید گرم مهری خورشید
زمهریر و آذر شد برتنی که من دارم
در گلوی مرغ حق ناله‌ای گره گردید
آن نوای خاموش است شیونی که من دارم
شیوهٔ سپهر دون کینه با دل داناست
دوستی نمیداند دشمنی که من دارم
داوری نمیخواهد، خونبها نمی گیرد
انتقام می جوید میهنی که من دارم

از زیان افسردن جوهر من آزاد است
عار دارد از زنگار آهنی که من دارم
چنگ زهره را شاید آسمان کند خاموش
از نوا نمی افتد ارغنی که من دارم

ناقهٔ غرور من مست بی مهاریهاست
باعنان نگردد رام توسنی که من دارم
جاودان ودشمن سود در میان خاکستر
آتش نهان دارد گلخنی که من دارم
کسوت یل زابل پنبهٔ بخارانیست
از زرنج میاید جوشنی که من دارم
همرکاب آرزوها باشهید آزادی
سیر روح آزاد است رفتنی که من دارم

من نشسته درظلمت وین جهان پراز خورشید
دیدگاه خفاش است روزنی که من دارم
بیخودی نمیخواهد درخودی نمی گنجد
گمرهیست درخودگم این منی که من دارم
برلیالی وایام یادگار جاوید است
خاطرات تاریک وروشنی که من دارم
این نشان بیمارست یاخماربیدارست
کزخیال وخواب عاریست خفتنی که من دارم

وادی ضمیر پاک سرزمین آرامیست
در امان جاوید است مأمنی که من دارم
شهر عشق اگر دانی کوی یار مشهورست
رهنما نمی خواهد مسکنی که من دارم
بی سخن نمیداند کس خموشیم پژواک
در سخن نمی گنجد گفتنی که من دارم





از
محراب
و
از
منبر
نمیخیزد

شدام پیر و ز طبع سردم آتش برنمی خیزد
شرر از اخگر و اخگر ز خاکستر نمی خیزد
ملولم زآنکه روز بهتری با خود نمی آرد
نمیگویم که خور هر روز از خاور نمی خیزد
چه رستاخیز بر پا شد هوازی* از انقلاب دهر
نپنداری که از جمع خران محشر نمی خیزد
چنان از راه و رسم باستان افتاد این کشور
که مرد و زن بپاخاست یک رهبر نمی خیزد
بامیدی که مهدی خیزد آخر شد زمان من
قیامت آمد و در عصر ما جز خر نمی خیزد
از آن خاکی که خون غیرت دارا نمی جوشد
نشان ننگ شبنب اسپ اسکندر نمی خیزد
نخواهد رفت برباد ار بخون ترگشت خاک ما
که در طوفان گردی از زمین تر نمی خیزد
محیط زنده از یکقطره مروارید می سازد
ز صد دریای آب مرده یک گوهر نمی خیزد

* هوازی: ناگهان

شکار شیر آهوی ختن باشد اگر، هرگز
چو بوئی، از دهانش بوی مشک تر نمی خیزد
ز وعظ واعظان دانست منصور این سخن پژواک
که آواز حق از محراب و از منبر نمی خیزد



یادی
از آن روزگار





یاد ایامی که ماهم آسمانی داشتیم
مهر و ماهی داشتیم و اخترانی داشتیم

خاطر از اندیشهٔ آوارگی آزاد بود
رشک مینو میهنی مینو نشانی داشتیم

چون عقاب اندر ورای ابر میکردیم سیر
بر ستیغ کوهساران آشیانی داشتیم

چشم ما را از جهان دیگران چشمی نبود
خود نگر بودیم اندر خود جهانی داشتیم

بود تحقیق و یقین سرچشمهٔ آمال ما
ننگ در پندار خود از هر گمانی داشتیم

بر لب ما بود جاوید آشکارا خنده ای
در دل ما بود اگر درد نهانی داشتیم

خاطر ایمن، خنده بر لب، شور بر سر، ساز گرم
چشم بر ره انتظار میهمانی داشتیم

رو بکوی هر خراباتی که می بردیم ما
نذر کوی خوبرویان نقد جانی داشتیم

هر کجا بود آتشین رویی و شمع و شاهدی
همنشین و همدمی و همزبانی داشتیم

سوی مصر عشق با هر تحفه از کنعان دل
جای قاصد یوسفی در کاروانی داشتیم
بود افزون از شمار اختران آسمان
آنچه اکنون ما نداریم و زمانی داشتیم
از کیان ما دگر شهنامه هانتوان سرود
بعد ازین خواهیم گفت آوارگانی داشتیم
زندگی پژواک آری بود سعی بی ثمر
سخت کوشیدیم اما تا کجانی داشتیم

شامی روږ، پشاور
۸ جون ۱۹۸۳




سجدهٔ
شکر



قضا چو مهر کند دفتر زمانهٔ من
بیادگار بگیرد جهان فسانهٔ من
دبیر چرخ فرا مطلع ستارهٔ روز
برد بیاض سخن های شاعرانهٔ من
زمان و من دو کماندار و در کمین هم ایم
گهی نشان ویم گه او نشانهٔ من
دراز کرد بمن دست دوستی، نگرفتم
برید دست مرا آسمان زشانهٔ من
شگفت نیست اگر رشک برد زال سپهر
بزندگی پرشور عاشقانهٔ من
بهم زد انجمنی را که زهره میرقصید
در آن بساز غزلهای ساحرانهٔ من
هنوز شب نشده است و سحر نیامده است
که کشت شمع و چه شاهد شبانهٔ من!؟
شرار طور ز طوفان نمیشود خاموش
زمانه چون بنشاند فرو زبانهٔ من

از آفتی که بمردم رسد امان تنگ است
رسد چو سیل بلا گو بیا بخانهٔ من

درخش حادثه چون آتش افگند درباغ
بشعله گو که بسوزد نخست لانهٔ من

چو مرغ حق بدرخت تو گل آویزم
بباد حادثه گر رفت آشیانهٔ من

زجا نمیروم اندر تلاش دانه و آب
چو آسیا بمن آرند آب و دانهٔ من

اگرچه پیرم و دوشم خم است، باری خدا
سبک ز بار امانت مباد شانهٔ من

نهم بخاک وطن باز سر به سجدهٔ شکر
قبول چو شد نماز مسافرانهٔ من

بهانه است که افسرده نیستم ثرواک
خدای داند و من، حکمت بهانهٔ من

دوبیز: کلمه ایکه بعد دبیر شده است





د امان کتاب لخپرونو څخه

پېښور

79